

בועז סנג'ור

ביקורת הפרקליטות – מגרסטל עד רוזן

וכלה בהחלטות אם ואיזו עסקת טיעון להציע וכיצד לנהל את המשפט. כידוע, "התובע אוזח באמצעים האימונים ביותר של השלטון".

ב־2014 הוקמה נציבות הביקורת, בראשות השופטת (בדימוס) הילה גרסטל. זו הפיקה חמישה דו"חות ביקורת מערכתיים, שלא רק מצביעים על ליקויים משמעותיים, אלא אף התוו פתרונות פשוטים ויעילים. טיוטת הדו"ח האחרון חשפה סימביוזה שהתקיימה בעבר (ראש המכון הגנכחי ד"ר חן קוגל, באומץ, הופך את המכון לעצמאי) בין עובדים במכון לרפואה משפטית בתקופתו החשוכה של פרופ' יהודה היס לבין חוקרי משטרה ופרקליטים, כשעובדים במכון טעו לחשוב שתפקידם לייצר חוות דעת מפלילות במקום לרבוך במדע, עד כי היו מוכנים לשנות חוות דעת שהגישו בעקבות דרישות של אנשי אכיפה. הדו"ח היה יותר מדי עבור אנשי האכיפה: הם פנו לכנסת, ביקשו וקיבלו שינוי מצד בחוק, ששלל מנציבות הביקורת את תפקידה החשוב לכתוב דו"חות ביקורת מערכתיים והותיר רק את הטיפול בתלונות פרטניות על תובעים. גרסטל האמיצה נאלצה להתפטר, ולנעליה הגדולות נכנס רוזן.

הפרקליטות מסוגלת להכיל רק מכות קלות בכנף, ומסרבת לאפשר החלפת כנף לשם שיפור. כך או אחרת, יש להחזיר לנציבות את הסמכות לכתוב דו"חות ביקורת מערכתיים

כמורגם, רוזן מצליח, אגב הריון בתלונות, להכליל ולה מליץ המלצות לשיפור, שחלקן מתקבלות. נראה שקל יותר לאנשי הפרקליטות לקבל את המיתוס שיצר השופט אהרן ברק – "מספר מצומצם של פירות רקובים בסל מלא פירות בריאים". הפרקליטות מסוגלת להכיל רק מכות קלות בכנף, ומסרבת לאפשר החלפת כנף כשהדבר נחוץ לשם שיפור. ייתכן שההסבר לקבלת המלצות רוזן הוא פרסונלי: משה לדור ושי ניצן סרבני הביקורת סיימו כהונותיהם. כך או אחרת, יש להחזיר לנציבות את הסמכות לכתוב דו"חות ביקורת מערכתיים. האזרחים ראויים להם.

פרופ' סנג'ור הוא מייסד האתר "ביקורת מערכת המשפט הפלילי"

בימים אלה מתפרסם דו"ח הפעילות השנתי של נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות בראשות השר פט בדרימוס דוד רוזן. בפרק "המלצות אופרטיביות" מופיעים עים מקרים מטרידים. קצינה בכירה בתביעה המשטרתית הסתירה במכוון עובדות מהותיות מההגנה ומבית המשפט, שהיה בכוחן לקעקע את ראיות התביעה. הנציב קבע שבית המשפט הוטעה במכוון והמליץ להעבירה מתפקידה ולבחון אם נעברה עבירה פלילית. גם תוכן המידע שהסתירה הקצינה מעניין: בתיק פלילי שבו נדונה תקפתו של תו תקן שהעניק מכוון התקנים למצלמות מהירות שהופעלו על ידי המשטרה, העיר נציג המכון שנכח בעשרה ניסויים בהולנד ושעוורו נכח ב־490 ניסויים נוספים. על ניסויים אלה בוססה חוות דעת שהגישה התביעה. אלא שהתברר שהניסויים כלל לא נערכו, אך הקצינה הסתירה במכוון מידע זה מבית המשפט במשך שנה וחצי, והתובע המשי טרתי בדרגת רפ"ק המשיך בדרכה והצהיר שקר במשפט. במקרה שני קבע הנציב שפרקליטות מחוז קיבלה החלטה לסגור תיק מבלי לעיין במכלול הראיות שבתיק החקירה, ועיכבה את הערר 16 חודשים בטרם העבירה אותו למחלקת עררים – סיכול הזכות לערור. יתרה מזו: הנציב קובע ש"עייבו ממושך בהעברת החומר הרלוונטי מהגוף שסוגר את התיק למחלקת עררים הוא בבחינת תופעה שכיחה" – מדובר בשיטה. במקרה שלישי מצא הנציב רצף כשלים בניהול משפט על ידי מח"ש: אי-העברת חומר חקירה מהותי להגנה, הצהרות לא נכונות בבית המשפט, הימנעות מתיי עוד המגעים להסכם עד מדינה והסוואתו כעסקת טיעון, והטלת חיסיון על חומר חקירה מבלי ליידע את ההגנה כמקובל – הכל בתיק אחד.

במקרה רביעי מצא הנציב שטוען מעצרים הצהיר שקר בבית המשפט – כביכול הוגשה בקשה להארכת מעצר לפני מועד השחרור – ובכך גרם להמשך המעצר באופן בלתי חוקי; ובמקרה חמישי הצהיר טוען מעצרים הצהרה שקרית בבית המשפט – כביכול קיים צו מעצר שיפוטי חתום. לפי התקשורת, בהרצאה בכנס אמר הנציב שאנשי המשטרה משקרים בבתי המשפט באופן שגרתי. מכאן לדיון ולהכללה. ביקורת שיטתית על הפרקליטות היא הכרחית. לפרקליטות כוח עצום וסמכויות לחרוץ גורם לת: מההחלטה להעמיד לדין, דרך ההחלטה לבקש מעצר,